

บทที่ 4

ธนาคารพาณิชย์กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.1 บทบาทของธนาคารพาณิชย์ต่อ SMEs

หลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านแหล่งเงินทุนของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ ในช่วงปี 2538 ผู้ประกอบการใช้แหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินและเงินทุนของตนเองจากกำไรสะสม มาลงทุนในการขยายกิจการในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อเริ่มมีปัญหาระบบเศรษฐกิจเกิดขึ้นในปี 2539 จนถึงจุดวิกฤติในปี 2540 การใช้เงินในส่วนของกำไรสะสมได้มีการปรับตัวลดลงอย่างรวดเร็ว กลายเป็นการพึ่งพาสถาบันการเงินและแหล่งเงินอื่น ๆ เป็นหลัก ในช่วงครึ่งหลังปี 2541 สัดส่วนการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน (ตาราง 4.1) สูงขึ้นเป็นร้อยละ 55.6 เพิ่มขึ้นจากในปี 2538 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 48.8 โดยสถาบันการเงินหลักที่เป็นแหล่งกู้ยืมเงิน คือ ธนาคารพาณิชย์ มีสัดส่วนสูงสุด ถือเป็นแหล่งเงินทุนที่มีความสำคัญต่อธุรกิจ SMEs อย่างมาก

ตาราง 4.1 สัดส่วนการใช้แหล่งเงินทุนของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

หน่วย : ร้อยละ

แหล่งเงินทุนของ SMEs	2538	2539	2539	2541*
1. กู้ยืมจากสถาบันการเงิน	48.8	50.5	56.6	55.6
2. เพิ่มทุน	1.8	0.69	2.7	4.3
3. ออกตราสารการเงิน	0.1	3.7	1	0.2
4. ใช้ส่วนของกำไรสะสม	41.1	29.5	17.2	16.2
5. แหล่งอื่นๆ	8.2	15.7	22.5	23.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย. ฝ่ายวิชาการ (2542: ออนไลน์)

หมายเหตุ : 2541* คือ ช่วงครึ่งหลังของปี 2541

4.1.1 การให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs

การให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs ในปี 2543 มีวงเงินเป้าหมายสินเชื่อจากสถาบันการเงินของรัฐและธนาคารพาณิชย์ (ตาราง 4.2) รวมโดยประมาณ 161,000 ล้านบาท (กระแสดัชนี บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทยจำกัด, 2544) แบ่งเป็นวงเงินเป้าหมายสินเชื่อของทางการผ่านทางสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐเป็นจำนวน 50,300 ล้านบาท วงเงินสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำนวน 90,700 ล้านบาท และวงเงินสินเชื่อเพื่อปรับปรุงเครื่องจักรอีก 20,000 ล้านบาท

สำหรับวงเงินสินเชื่อเป้าหมายของรัฐบาลในช่วงปี 2543 มีวงเงินทั้งสิ้น 50,300 ล้านบาท นั้นแยกเป็นการให้กู้ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 13,000 ล้านบาท (โดยในส่วนของธนาคารพาณิชย์จะให้กู้สมทบร้อยละ 40 คิดเป็นวงเงินส่วนของธนาคารพาณิชย์ 8,700 ล้านบาท) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) 15,000 ล้านบาท ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (ธสน.) 7,000 ล้านบาท บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) 6,000 ล้านบาท ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) 4,000 ล้านบาท ธนาคารออมสิน 1,300 ล้านบาท และวงเงินค้ำประกันสินเชื่อของบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) 4,000 ล้านบาท

ในส่วนของการให้สินเชื่อปกติของธนาคารพาณิชย์ในปี 2543 มีเป้าหมายการให้สินเชื่อแก่ SMEs รวมประมาณ 90,700 ล้านบาท มีการอนุมัติสินเชื่อไป 65,670 ล้านบาท หรือคิดเป็นกว่าร้อยละ 72 ของวงเงินเป้าหมาย โดยเป็นสินเชื่อปกติของธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับการอนุมัติประมาณ 61,000 ล้านบาท (ร้อยละ 74 ของวงเงินเป้าหมาย) และเป็นการให้กู้สมทบ (ร้อยละ 40) กับธนาคารแห่งประเทศไทยอีกประมาณ 4,670 ล้านบาท (ร้อยละ 54 ของวงเงินเป้าหมาย) นอกจากนี้ ยังมีวงเงินสินเชื่อเพื่อการเปลี่ยนเครื่องจักรอีกจำนวน 20,000 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม เงินสินเชื่อที่ให้แก่ SMEs ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและของธนาคารพาณิชย์คิดจากนิยามของ SMEs ที่แตกต่างกัน โดยทางการพิจารณาว่าเป็น SMEs ด้วยเกณฑ์สินทรัพย์ถาวรที่มีขนาดไม่เกิน 200 ล้านบาท ขณะที่ธนาคารพาณิชย์พิจารณาจากเกณฑ์ของยอดขาย หรือวงเงินให้สินเชื่อในวงเงินไม่เกิน 100 ล้านบาท ดังนั้น ฐานของเป้าหมายสินเชื่อและยอดอนุมัติสินเชื่อในปี 2543 ที่ได้จากสถาบันการเงินเฉพาะกิจและจากธนาคารพาณิชย์ จึงนับจากกลุ่ม SMEs ที่มีนิยามแตกต่างกัน

สำหรับวงเงินสินเชื่อและความต้องการสินเชื่อ SMEs ปี 2544 จากการรวบรวมตัวเลขเป้าหมายสินเชื่อ SMEs ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ เพื่อเปรียบเทียบ

กับความต้องการสินเชื่อที่ได้ประมาณการ โดยเทียบกับฐานผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศดัง
ตาราง 4.2

ตาราง 4.2 วงเงินสินเชื่อและประมาณการความต้องการสินเชื่อสำหรับ SMEs ปี 2543-2544

หน่วย : ล้านบาท

สถาบันการเงิน	2543		2544
	เป้าหมาย	อนุมัติ (ม.ค.-พ.ย.)	เป้าหมาย
สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (1)	50,300	29,521	52,100
ธนาคารพาณิชย์ไทย (2)	90,700	65,670	94,800
▪ ให้สินเชื่อร่วมกับรพท(สมทบร้อยละ 40)*	8,700	4,670	8,700
▪ ให้สินเชื่อปกติ	82,000**	61,000**	86,100
รวม(1)+ (2)	141,000	95,191	146,900
โครงการสินเชื่อเพื่อเปลี่ยนเครื่องจักร***	20,000	-	20,000
รวมวงเงินสินเชื่อ (1)	161,000	95,191	166,900
ประมาณความต้องการสินเชื่อ (2)	250,000	250,000	220,000
ความต้องการสินเชื่อส่วนเกิน (2)-(1)	89,000	154,809	53,100

ที่มา: บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด (2544: 4)

หมายเหตุ: * หมายถึง รพท. ให้สินเชื่อร้อยละ 60 (เป้าหมาย 13,000 ล้านบาท) และธนาคารพาณิชย์สมทบอีกร้อยละ 40 (8,700 ล้านบาท)

** หมายถึง วงเงินเป้าหมายในปี 2543 เป็นตัวเลขโดยประมาณ ส่วนยอดอนุมัติเป็นตัวเลขทั้งปี (ม.ค.-ธ.ค.)

*** หมายถึง เป็นโครงการทดลอง เริ่มเมื่อเดือนสิงหาคม 2543

วงเงินเป้าหมายสินเชื่อ SMEs สำหรับปี 2544 ที่ได้จากสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ (ตาราง 4.2) รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 166,900 ล้านบาท เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.7 เมื่อเทียบกับปี 2543 ที่มีวงเงินเป้าหมายรวมประมาณ 161,000 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น

1. วงเงินเป้าหมายสินเชื่อ SMEs โดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐจำนวน 52,100 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากวงเงินเป้าหมาย 50,300 ล้านบาท ในปี 2543 โดยสถาบันการเงินที่มีเป้าหมาย

สินเชื่อเพิ่มขึ้น ได้แก่ บอย.เพิ่มขึ้น 1,500 ล้านบาท เป็นวงเงินเป้าหมาย 7,500 ล้านบาท ชกส.เพิ่มขึ้น 2,000 ล้านบาทเป็นวงเงิน 6,000 ล้านบาท และธนาคารออมสินเพิ่มขึ้น 700 ล้านบาท เป็นวงเงิน 2,000 ล้านบาท ส่วน ธปท. IFCT และ ธสน. ตั้งวงเงินเป้าหมายคงเดิม สำหรับ บสย.นั้นมียังวงเงินเป้าหมายค้ำประกันสินเชื่อลดลงจาก 4,000 ล้านบาทเป็น 1,600 ล้านบาท โดยเป้าหมายใหม่ที่ลดลงนั้น ทางธนาคารกำหนดให้เป็น 2 เท่าจากฐานการให้การค้ำประกันในปี 2543

2. วงเงินเป้าหมายสินเชื่อ SMEs ของธนาคารพาณิชย์ประมาณ 94,800 ล้านบาทเป็นวงเงินเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.5 จาก 90,700 ล้านบาท ในปี 2543 โดยแบ่งเป็นการให้สินเชื่อปกติของระบบธนาคารพาณิชย์จำนวนประมาณ 86,100 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากปี 2543) และการให้กู้สมทบ (ร้อยละ 40) กับ ธปท. อีก 8,700 ล้านบาท (เท่ากับปี 2543)

3. วงเงินเป้าหมายสินเชื่อเพื่อปรับเปลี่ยนเครื่องจักร 20,000 ล้านบาท ซึ่งขณะนี้ยังอยู่ในช่วงระหว่างทดลองโครงการ มีผู้ยื่นขอสินเชื่อ 70 ราย จากเป้าหมายที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมตั้งไว้จำนวน 100 ราย

ในด้านความต้องการสินเชื่อ SMEs ในปี 2544 บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทยจำกัด (2544) ได้ทำการประมาณการความต้องการสินเชื่อขั้นต่ำสำหรับ SMEs ไว้โดยประมาณการจากสัดส่วนเฉลี่ยสินเชื่อใหม่ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี 2536-2543 ได้สัดส่วนเฉลี่ยในระดับประมาณร้อยละ 11.7 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าในช่วงที่เศรษฐกิจมีการเติบโตปกติในช่วงปี 2536-2540 ที่มีสัดส่วนในช่วงร้อยละ 15-25 ความต้องการสินเชื่อที่ประมาณการได้จึงเป็นความต้องการสินเชื่อของระบบขั้นต่ำที่จะทำให้ GDP ปี 2544 มีการขยายตัวได้ประมาณร้อยละ 3.0-3.5 ตามที่ได้มีการคาดการณ์กันไว้ โดยสินเชื่อ SMEs ของระบบธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะเป็นส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 35 ของสินเชื่อทั้งระบบ ผลการประมาณการ พบว่าความต้องการสินเชื่อขั้นต่ำของ SMEs ในปี 2544 มีระดับโดยประมาณ 2.2 แสนล้านบาท ลดลงร้อยละ 12 จากประมาณ 2.5 แสนล้านบาทในปี 2543 ตามทิศทางการชะลอตัวของระบบเศรษฐกิจ

หากเปรียบเทียบความต้องการสินเชื่อและวงเงินสินเชื่อ SMEs ในปี 2544 จะพบได้ว่าวงเงินเป้าหมายสินเชื่อ SMEs รวมมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1.61 แสนล้านบาทในปี 2543 มาเป็นจำนวนเกือบ 1.67 แสนล้านบาท ขณะที่ความต้องการสินเชื่อที่ประมาณการได้ลดลงร้อยละ 12 จาก 2.5 แสนล้านบาท มาเป็น 2.2 แสนล้านบาท ทำให้ความต้องการสินเชื่อส่วนเกินในปี 2544 ลดลงร้อยละ 40 จาก 8.9 หมื่นล้านบาทในปีก่อนหน้ามาเหลือเพียงประมาณ 5.3 หมื่นล้านบาท ซึ่งส่วนหนึ่ง SMEs ก็ยังสามารถหาสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ มาตอบสนองความต้องการสินเชื่อส่วนเกินได้

ไม่ว่าจะเป็นบริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ หรือจากธนาคารต่างประเทศที่ยังไม่ได้นำมา นับรวมในวงเงินเป้าหมายสินเชื่อดังกล่าว รวมทั้ง ยังมีแหล่งเงินจากธุรกิจให้สินเชื่อที่ไม่ใช่สถาบัน การเงินและแหล่งเงินนอกระบบอื่น ๆ อีก นอกจากนี้ทางการและธนาคารพาณิชย์อาจจะพิจารณา เพิ่มวงเงินขึ้นให้เพียงพอกับความต้องการหาก SMEs แสดงคำขอสินเชื่อมากจนเกินวงเงินเบื้องต้น สินเชื่อที่ปล่อยให้ SMEs ก็อาจจะเพิ่มขึ้นมากกว่าที่ประมาณการไว้ โดยเฉพาะในช่วงที่ธนาคารมี สภาพคล่องส่วนเกินในระดับสูงอย่างในขณะนี้ ทำให้ธนาคารต้องการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น แต่ยัง ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ธนาคารไม่ต้องแบกรับความเสี่ยงจาก ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans: NPLs)

4.1.2 ปัจจัยในการกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

นโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละธนาคาร ซึ่งขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่แตกต่างกัน เช่น เงินกองทุน หน่วยงาน พนักงาน เป็นต้น และนโยบาย ด้านอื่น อย่างไรก็ตามธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะมีปัจจัยที่กำหนดนโยบายที่คล้ายคลึงกัน โดยปัจจัยที่สำคัญ ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์จัดทำขึ้นเป็นนโยบายสินเชื่อ ได้แก่

1. **วัตถุประสงค์สินเชื่อ** ธนาคารพาณิชย์จะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการ ขอสินเชื่อ โดยวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อทั่วไปสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

- เพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ธนาคารพาณิชย์จะส่งเสริมและให้ความสำคัญ ต่อการขอสินเชื่อแบบนี้อย่างมาก เพราะลักษณะเงินฝากของธนาคารนั้นต้องจ่าย ค่าดอกเบี้ยเป็นระยะสั้น เช่น 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี เป็นต้น ซึ่งจะสอดคล้องกับ การหารายได้จากการปล่อยสินเชื่อนี้ที่ได้รับการชำระคืนในระยะเวลาสั้น และเป็น การลดความเสี่ยงจากระยะเวลาในการชำระหนี้ที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ถ้าระยะเวลาการให้สินเชื่อยาว
- เพื่อนำไปใช้เป็นเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร เช่น การซื้อที่ดิน การสร้างอาคาร การซื้อและติดตั้งเครื่องจักร ธนาคารพาณิชย์ให้ความสำคัญรองลงมาเพราะเป็น สินเชื่อระยะยาวมีความเสี่ยงในการชำระหนี้คืนสูง
- เพื่อนำไปชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เดิม ธนาคารพาณิชย์มักจะไม่สนับสนุนเพราะถือว่า ผู้ยื่นขอสินเชื่อจะต้องมีความสามารถในการจัดหาเงินไปชำระหนี้เองบางกรณีทาง ธนาคารก็อาจจะยอมให้สินเชื่อไปชำระหนี้เก่าได้ ถ้าธนาคารได้พิจารณาว่า ผู้ขอสินเชื่อจะเป็นลูกค้าที่ดีของธนาคารในภายหน้า เพราะฉะนั้นธนาคารต่าง ๆ

พยายามแข่งขันกันแย่งลูกค้า โดยเฉพาะลูกค้าที่มีความซื่อสัตย์และมีความสามารถในการหารายได้สูง

- เพื่อนำไปจ่ายเงินปันผล โดยหลักการแล้วธนาคารจะไม่สนับสนุน เพราะธุรกิจที่ขอสินเชื่อควรจะจ่ายเงินปันผลนี้จากผลกำไรของธุรกิจเอง แต่ในบางกรณีธนาคารจะให้สินเชื่อ เพราะว่ากำไรตามวิธีการของบัญชีอาจจะไม่ปรากฏออกมาในรูปของเงินสด โดยอาจจะแสดงออกมาในรูปของทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น สินค้า ลูกหนี้การค้า ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในภายหลัง
- เพื่อจ่ายเป็นเงินลงทุนด้วยการซื้อหุ้นบริษัทอื่น การขอสินเชื่อเพื่อการลงทุนนี้ ธนาคารพาณิชย์มักจะไม่สนับสนุน เพราะหลักการให้สินเชื่อ นั้น ผู้ขอสินเชื่อจะต้องมีเงินลงทุนของตนเองมาลงทุนก่อน ธนาคารจึงจะพิจารณาให้สินเชื่อเพิ่มเติม
- เพื่อการเก็งกำไร เช่น นำไปซื้อสินค้าหรือที่ดิน โดยคาดว่าราคาของสินค้าและที่ดินนั้นจะสูงขึ้นในอนาคต ธนาคารจะพิจารณาเป็นกรณี ๆ โดยพิจารณาหลักทรัพย์เป็นเกณฑ์
- เพื่อไปใช้ในกิจการอื่น ๆ เช่น การสร้างสถานที่ ธนาคารจะพิจารณาเป็นกรณี ๆ โดยพิจารณาจากหลักทรัพย์เป็นเกณฑ์

2. **ชนิดของธุรกิจที่จะให้สินเชื่อ** ธนาคารพยายามให้สินเชื่อแก่ธุรกิจประเภทต่าง ๆ ในลักษณะกระจายความเสี่ยง (Diversification of risks) เพราะธุรกิจจะประสบปัญหาหรืออย่างน้อยบ้างอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นการที่ให้สินเชื่อกับธุรกิจหลาย ๆ ประเภท จะช่วยลดความเสี่ยงได้ ในการกำหนดว่าธุรกิจใดที่ธนาคารให้การสนับสนุนนั้น จะต้องมีการศึกษาถึงภาวะเศรษฐกิจโดยรวมในอนาคตของธุรกิจนั้น ๆ ประกอบการพิจารณา

3. **หลักประกัน** ธนาคารพาณิชย์จะพิจารณาเกี่ยวกับหลักประกันคือชื่อเสียงของผู้ขอสินเชื่อ ตลอดจนผู้ค้ำประกัน ชนิดของหลักประกัน

4. **อัตราดอกเบี้ย** การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเป็นไปตามกฎของอุปสงค์และอุปทานของสินเชื่อ คือ ในเวลาที่ธนาคารมีสภาพคล่องสูง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมีแนวโน้มต่ำลง แต่ในเวลาที่มีสภาพคล่องเริ่มตึงตัว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยความเสี่ยงยังมีบทบาททำให้เกิดความแตกต่างในอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารคิดกับลูกค้าแต่ละราย ธนาคารต้องพิจารณาถึงต้นทุนของการหาเงินของธนาคารที่สำคัญ คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ในด้านต้นทุนของเงินฝากนี้มีปัจจัยที่ธนาคารต้องพิจารณา คือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและลักษณะโครงสร้างของเงินฝาก

5. การชำระคืน ธนาคารจะกำหนดการชำระคืนและติดตามสินเชื่อที่ปล่อยออกไป เพื่อให้มีการชำระหนี้ตามสัญญาที่ทำไว้กับธนาคารลดความเสียหายจากหนี้สูญ โดยเฉพาะสินเชื่อแบบเบิกเกินบัญชีจะมียอดคงเหลือจากวงเงินที่ขอสินเชื่อจำนวนมาก ซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนที่ธนาคารต้องรับภาระด้วยการสำรองเงินไว้เพื่อการเบิกเงินสด จึงทำให้ธนาคารต้องพิจารณาการเคลื่อนไหวของเงินเบิกเกินบัญชีว่ามีการเคลื่อนไหวบ่อยครั้งเพียงไร และจะมีการปรับปรุงให้มีการใช้วงเงินนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด

6. ประเภทของสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อตามลำดับ ดังนี้

- สินเชื่อประเภทที่จัดเป็นสินทรัพย์ไม่เสี่ยง เช่น การอาวัล การเปิด DL/C (Domestic letter of credit)
- สินเชื่อระยะสั้นที่ให้ผลตอบแทนสูงและแน่นอน เช่น การซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินระยะสั้น การรับซื้อเช็คลงวันที่ล่วงหน้า
- การให้สินเชื่อระยะยาวเพื่อการอุตสาหกรรม การให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นต้น
- การให้สินเชื่อเบิกเกินบัญชี
- การให้สินเชื่อตามความประสงค์ของรัฐบาลบางประการ เช่น สินเชื่อเพื่อการเกษตร
- การให้สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรมที่สามารถนำตั๋วสัญญาใช้เงินไปขายช่วงลดธนาคารแห่งประเทศไทยได้

7. อำนาจอนุมัติ ธนาคารพาณิชย์ใช้คณะกรรมการในการพิจารณาการปล่อยสินเชื่อ

4.2 ปัญหาของ SMEs

ในอดีตที่ผ่านมา โครงสร้างการผลิตโดยพื้นฐานของประเทศไทยอยู่ในสาขาเกษตรเป็นสำคัญอย่างไรก็ตามภาคเกษตรมีจุดอ่อนในเรื่องของดินฟ้าอากาศ ข้อจำกัดของจำนวนพื้นที่ดินที่มีอยู่เพียง 321 ล้านไร่ ซึ่งไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้อีก ตลอดจนการแข่งขันอย่างรุนแรงในตลาดโลก รัฐบาลจึงได้พยายามแก้ไขโดยการส่งเสริมการลงทุน ให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของประเทศจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากตาราง 4.3 แสดงสัดส่วนผลผลิตภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ GDP ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 13.7 ในช่วงแผนฯ 1 เป็นร้อยละ 32.2 ในช่วงแผนฯ 7 ขณะที่ผลผลิตภาคเกษตรกลับลดลงตามลำดับ จากสัดส่วนร้อยละ 35.4 ในช่วงแผนฯ 1 เหลือร้อยละ 11.6 ในช่วงแผนฯ 7

ตาราง 4.3 สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของภาคเศรษฐกิจต่างๆ โดยเฉลี่ยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7

หน่วย : ร้อยละ

สาขาการผลิต แผนฯ	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม และเหมืองแร่	บริการ
แผนฯ1 (2504 - 2509)	35.4	13.7	50.9
แผนฯ2 (2510 - 2514)	29.6	17.0	53.4
แผนฯ3 (2515 - 2519)	29.9	19.2	50.9
แผนฯ4 (2520 - 2524)	19.8	20.6	59.6
แผนฯ5 (2525 - 2529)	19.5	18.9	61.6
แผนฯ6 (2530 - 2534)	16.2	26.1	57.7
แผนฯ7 (2535 - 2539)	11.6	32.2	56.2

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545: ออนไลน์)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของประเทศ จากภาคเกษตรไปมุ่งเน้นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าในระยะแรกได้มีจุดอ่อนเกิดขึ้น เนื่องจากการที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบและชิ้นส่วนจากต่างประเทศจำนวนมาก ทำให้เกิดการขาดดุลการค้าตามมา ต่อมาจึงได้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าอย่างจริงจัง ซึ่งทำให้เกิดการขยายตัวขนาดใหญ่ของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ตามตลอดระยะเวลาเกือบ 30 ปี ของการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ปัญหาการเงินจากการขาดแหล่งเงินทุน ปัญหาด้านการตลาดที่มีขนาดแคบ ปัญหาขาดข้อมูลข่าวสาร และขาดความสนใจหรือไม่ให้ความสำคัญของแนวคิดใหม่ๆ

4.3 ปัญหาทางการเงินของ SMEs

จากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ปัญหาด้านการเงินเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการขยายบทบาทของ SMEs ให้เกิดความสำเร็จในการยกระดับ SMEs เพื่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ปัญหาทางการเงินที่เป็นองค์ประกอบหลัก ได้แก่

4.3.1. การขาดแคลนเงินทุน

จากการสำรวจทั้งของภาครัฐบาลและเอกชนพบว่า ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนเป็นปัญหาหลักด้านการเงินของผู้ประกอบการ SMEs โดยพอจะสรุปถึงสาเหตุและลักษณะปัญหาได้ ดังนี้

1) SMEs มีช่องทางการระดมเงินที่จำกัด

จากสัดส่วนแหล่งเงินทุนของ SMEs ส่วนใหญ่พึ่งพาเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินหลักนอกเหนือจากเงินทุนส่วนตัวที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด (จากตาราง 4.1) นอกจากนี้การเข้าถึงแหล่งเงินได้น้อยก็เป็นอุปสรรคในการจัดหาเงินทุนแก่กิจการ เช่น ไม่สามารถระดมเงินลงทุนโดยตรงจากผู้ลงทุนได้ อาทิ การออกตราสารต่าง ๆ จำหน่าย การออกตราสารทุนจำหน่าย โดยเฉพาะการไม่มีตลาดตราสารทุนเพื่อรองรับความต้องการเพิ่มทุนของ SMEs ได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบทบาทของสถาบันการเงินอื่น ๆ โดยเฉพาะสถาบันการเงินของรัฐบาลที่สามารถเป็นแหล่งเงินต้นทุนต่ำยังมีไม่มากพอและมีข้อจำกัดอยู่มาก ทำให้ต้องพึ่งพิงธนาคารพาณิชย์และแหล่งเงินนอกระบบ ซึ่งทำให้ต้นทุนทางการเงินสูงขึ้น อีกทั้งหากธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหาและงดปล่อยสินเชื่อก็จะยิ่งทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนเงินทุนที่ความรุนแรงยิ่งขึ้น

2) SMEs มีความน่าเชื่อถือและความสามารถในการระดมเงินต่ำ

SMEs ส่วนใหญ่ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากสถาบันการเงินอย่างเต็มที่ เนื่องจากประสบปัญหาหลักประการการขอสินเชื่อไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจในการขอสินเชื่อ ขาดทักษะการบริหารงานที่ดีพอ โดยเฉพาะข้อมูลทางการเงินและการวางแผนดำเนินธุรกิจทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ภาพลักษณ์ของ SMEs ในสายตาธนาคารพาณิชย์มักจะถูกมองว่าเป็นธุรกิจที่ไม่มีวินัยหรือแผนการควบคุมการใช้เงินที่รัดกุมและขาดประสิทธิภาพ

3) ธนาคารพาณิชย์ขาดระบบการให้บริการทางการเงินในลักษณะเฉพาะแก่ SMEs

เนื่องจากระบบการให้สินเชื่อและการบริการทางการเงินในการสนับสนุน SMEs ของไทยจะมีลักษณะเป็นสินเชื่อทางการค้า สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์ เงินเบิกเกินบัญชี หรือเป็นไปตามรูปแบบของการให้สินเชื่อแบบเดิมที่มิได้มีการแยกกลุ่มลูกค้า หรือมีลักษณะการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในรูปของการให้สินเชื่อโครงการ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการสถาบันการเงินมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์และการตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนสร้างวินัยในการบริหารเงินอย่างเป็นระบบของผู้ประกอบการ SMEs

4.3.2 ต้นทุนเงินที่สูง

จากการที่ SMEs มีข้อจำกัดในการระดมเงินทุน และความจำเป็นที่จะต้องใช้แหล่งเงินนอกระบบทำให้ต้นทุนของเงินที่ระดมมาได้สูงมาก จนบ่อยครั้งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรและความสามารถในการชำระเงินกู้คืน

4.3.3. ความไม่สอดคล้องของลักษณะเงินและการใช้เงิน

ท่ามกลางข้อจำกัดเรื่องช่องทางการระดมเงินที่มีอยู่จำกัด สถาบันการเงินหรือแหล่งเงินอื่นมักให้เงินกู้ระยะสั้น เช่น ในรูปของเงินเบิกเกินบัญชี และมีเงื่อนไขเสียเปรียบ โดยเฉพาะแหล่งเงินนอกระบบซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินระยะสั้นดอกเบี้ยสูง ในขณะที่ SMEs ต้องการเงินระยะยาวที่เพียงพอในการลงทุนที่ต้องการเวลาฟื้นตัวของกิจการ ดังนั้นจึงเกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างลักษณะเงินและการใช้เงิน จากปัญหาดังกล่าว SMEs จำนวนไม่น้อยประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง เนื่องจากเงินทุนที่ได้รับบางส่วนถูกนำไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการคืนทุน นอกจากนี้การที่สถาบันการเงินส่วนใหญ่มักเรียกคืนเงินกู้เร็ว โดยเฉพาะเมื่อเห็นว่ากิจการเริ่มมีปัญหาซึ่งทำให้กิจการเริ่มมีปัญหามากยิ่งขึ้น

จากรายงานบทศึกษาปัญหาการเงินของภาคธุรกิจเอกชนในประเทศไทย โดยคณะทำงานศึกษาการเงินของภาคธุรกิจเอกชน กระทรวงการคลัง ลงวันที่ 21 เมษายน 2541 โดยระบุปัญหาด้านการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ไว้ดังนี้

1) ผู้ประกอบการทุกแห่งเผชิญกับปัญหาการขาดสภาพคล่อง

กลุ่มที่มีการส่งออกจะมีปัญหาน้อยที่สุด ในขณะที่กลุ่มพึ่งพาตลาดภายในประเทศจะได้รับผลกระทบมากที่สุด นอกจากนี้สถาบันการเงินผู้ให้กู้ยังเรียกหลักประกันเพิ่มเติม โดยเฉพาะหากการค้ำนั้นเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มตามอัตราแลกเปลี่ยน ผู้กู้ก็จำเป็นต้องขอวงเงินเพิ่มขึ้น แต่ก็อาจไม่ได้รับการตอบสนองเสมอไป

2) ปัญหาการชะลอการให้เครดิตทางการค้า

ได้มีการปรับลดระยะเวลาในการปล่อยสินเชื่อลดลง เนื่องจากรอดูการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจ

4.4 ปัญหาสินเชื่อ SMEs ของธนาคารพาณิชย์

ในช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อในปริมาณที่ลดลง โดยยอดคงค้างสินเชื่อของระบบสถาบันการเงินมีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2540 จาก 6,517,582 ล้านบาท เหลือ 5,381,905 ล้านบาท ในปี 2542 อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากผลของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มสูงขึ้น (NPLs) และธนาคารพาณิชย์มุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหา NPLs ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา คือ การขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะ SMEs ซึ่งมีการใช้เงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ในสัดส่วนที่สูง

ตาราง 4.4 ยอดคงค้างสินเชื่อของระบบสถาบันการเงินในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

หน่วย : ล้านบาท

ยอดคงค้างของสินเชื่อ	2540	2541	2542
ยอดคงค้างรวม ณ สิ้นปี	6,517,582	5,941,205	5,381,905
ลดลง	-	576,377	559,300

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย. ฝ่ายวิชาการ (2542: ออนไลน์)

ยอดสินเชื่อคงค้างที่ลดลงนี้ มีสาเหตุมาจากระดับของ NPLs ที่ยังคงมีอยู่สูงในระบบสถาบันการเงิน ทำให้สถาบันการเงินต่าง ๆ มุ่งแก้ไขปัญหา NPLs และชะลอการปล่อยสินเชื่อซึ่งส่งผลกระทบต่อทุก ๆ ภาคธุรกิจของประเทศ โดยเฉพาะ SMEs ที่มีจำนวนมากในระบบเศรษฐกิจ

ตาราง 4.5 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

หน่วย : ล้านบาท

หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	2541	2542
หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ณ สิ้นปี	2,674,533	2,073,967
คิดเป็นร้อยละ (ต่อยอดคงค้างสินเชื่อทั้งระบบ)	45.02	38.54

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย. ฝ่ายวิชาการ (2542: ออนไลน์)

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มีการกำหนดหลักเกณฑ์การปล่อยที่เข้มงวดขึ้น เพราะธนาคารพาณิชย์กลัวว่าสินเชื่อใหม่ที่ปล่อยออกไปจะกลับกลายมาเป็น NPLs ที่ทำลายตัวเองในภายหลังสิ่งที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs ได้ตามเป้าหมาย คือ ปัญหา NPLs ที่ธนาคารพาณิชย์ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ทำให้โอกาสที่ SMEs จะผ่านการขอกู้ยืมทำได้ยากขึ้น

ผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่ที่มีศักยภาพหาได้ยาก นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ยังมีปัญหาการปล่อยสินเชื่อ SMEs หลายประการ อาทิ

- SMEs ที่ส่งมาขอสินเชื่อกับธนาคารแห่งประเทศไทย บางส่วนไม่ได้รับอนุมัติ เนื่องจากขอสินเชื่อซ้ำซ้อนกับธนาคารอื่นหรือได้รับการอนุเคราะห์จากธนาคารตามระเบียบอื่นแล้ว
- ลูกค้ำมีปัญหา NPLs และธนาคารกำลังปรับโครงสร้างหนี้
- ธนาคารพาณิชย์บางแห่งมีการควบกิจการทำให้ประสบปัญหาด้านเงินทุนเช่น ไทยธนาคาร
- ธนาคารพาณิชย์บางแห่งมีปัญหาด้านเงินทุน โดยมีกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดและยังหาผู้ร่วมทุนใหม่ไม่ได้ ธนาคารจึงต้องชะลอการให้สินเชื่อทุกประเภทและไม่มีการปล่อยกู้แก่ลูกค้ำรายใหม่
- ธนาคารระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อ โดยจะเลือกเฉพาะลูกค้ำที่มีเครดิตดีเท่านั้น

ตาราง 4.6 การให้สินเชื่อแก่ SMEs ของธนาคารพาณิชย์ไทย งวดบัญชีเดือน มิถุนายน 2542

หน่วย : ล้านบาท

ธนาคาร	วงเงินเป้าหมาย	วงเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติ
1. กรุงเทพ	9,000	2,179.68
2. ไทยพาณิชย์	1,000	411.77
3. กสิกรไทย	8,500	4,667.79
4. กรุงไทย	1,500	912.39
5. ทหารไทย	3,000	262.05
6. กรุงศรีอยุธยา	1,800	960.18
7. ไทยธนาคาร	5,860	35.16
8. นครหลวงไทย	400	317.56
9. เอเชีย	4,500	26.22
10. นครธน	4,500	30.18
11. ไทยท努	125	16.55
12. รัตนสิน	378	6.00
13. ศรีนคร	4,000	26.22

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย. ฝ่ายวิชาการ (2542: ออนไลน์)